

TÜRK VİYOLONSEL TARİHİNİN KAYIP YÜZÜ ŞERİF MUHİDDİN TARGAN

Musa Eren İŞKODRALI

Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, mereniskodrali(at)trakya.edu.tr

ÖZ

Anahtar kelimeler:
*Şerif Muhiddin
Targan,
Viyolonsel,
Ud,
Konservatuvar*

Bu çalışmada; Türk viyolonsel tarihinin önemli sanatçılarından biri olan Şerif Muhiddin Targan'ın, yıkılmış bir devletin küllerinden doğan Türkiye Cumhuriyeti süreci öncesi ve sonrasında aldığı eğitimler, yurt dışı deneyimleri, viyolonsel tekniğinin ud ile özleştirilmesi, yapılan konserler, konserlerde icâ edilen eserler, camiada yaşanan sorunlar ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk ile tanışması ele alınmış olup genç kuşak viyolonsel öğrencilerine fayda sağlayacak önemli bir kaynak niteliğindedir.

ŞERİF MUHİDDİN TARGAN THE LOST FACE OF TURKISH VIOLONCELLO HISTORY

ABSTRACT

Keywords:
*Şerif Muhiddin
Targan,
Violoncello,
Oud,
Conservatory*

This study dealt with one of the important performers of Turkish cello history, Şerif Muhiddin Targan's education, that he received before and after the period of building Republic of Turkey from the ashes of a ruined state, his overseas experiences, combining cello techniques with oud, concerts, pieces that were performed at these concerts, problems in his community and his meeting with Ghazi Mustafa Kemal Atatürk. This study is qualified to be an important source that can be useful for cello students from young generations.

Giriş

"Ne söylediler sonradan, unuttun mu? Bu türlü viyolonsel işitmekti, Emir. Büyük dehalar eder böyle nadiren teşhir..." (Ceoher, 1993: 31)

Ünlü şair Mehmet Akif ERSOY tarafından dizelere konu olmuş bir sanatçı Şerif Muhiddin TARGAN, Doğu ve Batı kültürünün birikmiş tınlarını kendi tarzında yorumlamış müzik tarihinin önemli sanatçılarından biridir. Özellikle ud ve viyolonsel üzerindeki ustalık becerisini kendi içinde yeniden yorumlayarak içsel sınırlarını imgesel bir ifade yoluyla göstermiştir. Günümüz müzik literatüründe daha çok bir ud sanatçısı ve öğretmeni olarak biliniyor olsa da temelinde almış olduğu viyolonsel eğitimi ud çalgısı üzerindeki teknik becerisini geliştirmesinde önemli bir rol oynamıştır. (Işıktaş, 2017: 57).

Sesler üzerindeki düşünceleri ve potansiyel yeteneğini en iyi şekilde kullanabilme becerisi, kendisine ait iç dünyasındaki duygu ve düşüncelerini müziğe aktarmada vazgeçilmezi olmuştur. Güçlü bir karakter yapısı, hassas ve içe dönük bir yaşam tarzı, bakış açısı ve tasarımlarının bir-biri arasındaki örtüşmeler çerçevesinde sevincin, özlemlerin ve tutkuların incelikli bir etkisiyle dışa vurumudur. Müzikal zarafeti kusursuz bir şekilde ifade eden bir üslup anlayışının sonucu olmuştur. (Torun, 1998: 57).

Şerif Muhiddin Targan, batı müziği deneyiminin bir sonucu olarak Türk müziğine önemli katkılarda bulunmuştur. Bunlardan biri ilk defa bir enstrüman üzerine (uda) özel eserler yazmış ve icra etmiş olmasıdır. Aynı zamanda bu eserlerin, birçok çalgıda çalınabilmesi için de tek tip bir notasyon sistemi kullanmıştır. (Tampere Sistemi). Üstün tekniği ile dinleyenleri kendine hayran bırakan bu eserlerini; Amerika ve Türkiye'de yankılar uyandıran pek çok konserde icra etmiştir.

Teori ve uygulama tekniğinin arasındaki ince hatların dışında seyreden bir müziksel anlayışla Doğu ve Batı arasındaki ince çizgiyi çalgılarına yansıtmış ve bu coğrafi alanlar üzerindeki hayal gücü daha sonraki aşamalarda yaratıcı deneyimiyle üretkenliğini ortaya koyan bir bilince dönüşmüştür. Çağdaşları tarafından ud üzerindeki becerisi sonucu İtalyan keman virtuozu Niccolo Paganini (1782-1840) ile eşdeğer görülmüş ve yine Paganini gibi yaratıcı deha topluluğunun bir üyesi olmuştur. (Işıktaş, 2017: 58).

1.Çocukluk ve Gençlik Yılları

Şerif Muhiddin Targan, 21 Ocak 1882 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Soy, Hz Muhammed'e kadar dayanmakta olup son Mekke Emiri Ali Haydar Paşa'nın (1865-1945) beşinci çocuğudur. Dört yaşlarında müzik konusunda dikkatleri üzerine çektiği gibi düzenli aralıklarla evlerinde tertiplenen dinletiler vesilesiyle dönemin tanınmış sanatçılarından; Hacı Arif Bey (1831-1885), Ahmet Irsoy (1869-1943) ve Ali Rıfat Çağatay (1872-1935) gibi isimlerle çalışmıştır.

Aldığı özel eğitim sürecinde Arapça, Farsça, Fransızca ve İngilizce dillerini öğrenmiştir. Tarih, coğrafya ve matematik gibi kültürel derslerin de eğitimini almış ve sanatsal çalışmalarına ara vermemek adına bu uygulamalarına bir süre gizli olarak geceleri devam etmiştir. Yapılan planlamalar, yoğun ders temposu ve aşırı uykusuzluk neticesinde sağlık durumu kötüleşen Şerif Muhiddin'in ailesi bu durumu fark etmiş ve tekrar boş vakitlerinde çalgısıyla meşgul olmasına izin vermişlerdir.

Türk müziğinde makam ve usuller üzerine Ahmet Irsoy ile kendini geliştirmeye devam ettiği sıralar amcası Ali Cabir Paşa'nın; felsefesi olan bir çalgı ile meşgul olmasını tavsiye etmesi üzerine viyolonsel eğitimine başlamıştır. On dört yaşında ilk viyolonsel eğitimini Beyoğlu semtinde Mösyö Riki (Monsieur Righi) adında yaşlı bir öğretmenden almış ve üç ay gibi kısa bir süre içinde viyolonsel eğitim müfredatının vazgeçilmez eserlerinden biri olan Georg Goltermann'ın (1824-1898) Op.51 No.3 Si minör Konçertosu'nu icra etmeyi başarmıştır. (Işıktaş, 2018: 166).

Resim 1. 1900'lü yılların başında Beyoğlu, eski adıyla Grande rue de Pera

Yaşından dolayı yorgun düşen Mösyö Riki derslere daha fazla devam edemediği için Şerif Muhiddin, çalışmalarını ünlü Alman viyolonselist Julius Klengel'in Beyoğlu'na yolu düşen bir öğrencisi ile sürdürmüştür.

Resim 2. Julius Klengel'in 1908 tarihinde viyolonsel ile birlikte çekilmiş imzalı fotoğrafı

Aynı zamanda solfej dersleri aldığı bu süreçte; Avrupa'dan müzik notaları getirip Beyoğlu'nda açmış oldukları bir müzik mağazasının işletmesini yapan Mösyö Kopp'un (Karl Kopp-Alfred Kopp Müzik Yayıncılığı) aracılığıyla Bohemyalı ünlü viyolonselist David Popper'in bir öğrencisi ile tanışmıştır. (Alaner, 1986: 98) Romanya'ya gitmeyi planladığı sırada Şerif Muhiddin'in viyolonsel üzerindeki yeteneği karşısında mest olan bu kişi bir süre İstanbul'da kalıp kendisine ders vermeyi kabul etmiştir.

Resim 3. 1901 yılına ait bir fotoğraf; David Popper ve öğrencileri Arnold Földesy, Jenő Kerpely, Mici Lukács, Ludwig Lebell and Adolf Schiffer

1908 yılında II. Meşrutiyet'in ilanının hemen ardından gerici gruplar tarafından başlatılan 31 Mart olayları (13 Nisan 1909) nedeniyle viyolonsel eğitimi durma noktasına gelen Şerif Muhiddin, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi girmiş ve her iki bölümü de başarı ile bitirmiştir.

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu veliahtı Arşidük Franz Ferdinand'ın öldürülmesiyle patlak veren Birinci Dünya Savaşı esnasında Ali Haydar Paşa Mekke Emiri olarak görevlendirilmiş olduğundan Şerif Muhiddin, bir süre

babasına eşlik etmek zorunda kalmıştır. 1914-1918 tarihleri arasında gerçekleşen bu süreç Osmanlı Devleti'nde büyük kayıplar yaratmış ve dağılma noktasına getirmiş olduğundan Şerif Muhiddin'in aile mirası da maddi manevi büyük zarara uğramıştır. (Cevher, 1993: 04).

2.Kariyer Süreci:

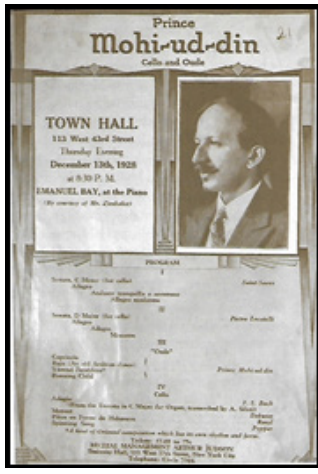
Birinci Kapris'ini bestelediği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin filizlendiği bu süreçte (1923-24) Şerif Muhiddin; babasının, dönemin Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Theodor Roosevelt'e yazdığı bir mektup ile Amerika'ya gitmiştir. Gemi seyahati esnasında meşhur eseri olarak tanımlanan "Koşan Çocuk" isimli çalışmasını kaleme almış ve Başkan Roosevelt'in dört oğlundan biri olan Archibalt Roosevelt tarafından onur konuğu olarak adına düzenlenen bir davette bu çalışmalarını ud ile seslendirmiştir. Geceye katılan; Leopold Godowsky, Jascha Heifetz, Mischa Elman, Leopold Auer ve Fritz Kreisler gibi dâhiyane sanatçıların da bu performans ile dikkatlerini çekmiştir. (Cevher, 1993: 05).

Resim 4. Şerif Muhiddin Targan'ın viyolonsel ile çalışma yaptığı esnada çekilmiş bir fotoğrafı (Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Şerif Muhiddin Targan Koleksiyonu)

Viyolonsel eğitimi konusunda yaşadığı talihsizlikler sonucu çalışmalarını bir süre tek başına sürdüren Şerif Muhiddin, New York'un fırsatlarından yararlanmak adına, tanınmış viyolonselistlerden Bedřich Váška ile birlikte viyolonsel repertuarının önemli birçok eserini çalışmıştır. (Çağatay, 1969: 460).

Yaklaşık dört yıl süren maddi mahrumiyetler, manevi üzüntüler ve bir sanatçı kimliğinin vermiş olduğu sorumluluklar (repertuar ve icra kabiliyetinin geliştirilmesi) gibi oldukça meşakkatli geçen zamanın ardından 13 Aralık 1928'de New York'un en gözde salonlarından biri olan "The Town Hall"de ilk resitalini gerçekleştirmiştir.

Resim 5. Şerif Muhiddin Targan'ın 13 Aralık 1928 tarihli Town Hall Resital Programı (Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Şerif Muhiddin Targan Koleksiyonu)

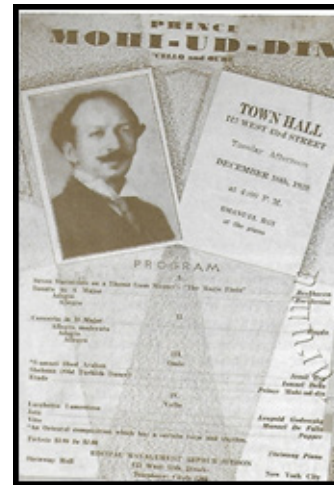
Piyanist Emanuel Bay eşliğinde gerçekleşen resitalde Şerif Muhiddin, viyolonsel repertuarının seçmeleri arasında; Camille Saint Saens No.1 Do minör Sonatı, Pietro Locatelli Re Majör Op.6 numaralı Sonatı, Johann Sebastian Bach Toccat'a'dan Adagio Do Majör, Claude Debussy Petite Suite "Menuet", Maurice Ravel "Pièce en Forme de Habbanera" ve David Popper "Spinning Song" eserlerini icra etmiştir. (Işıktaş, 2018: 193)

Richard Strauss, Sergei Rachmaninoff, Pablo Casals, ve Isaac Stern gibi isimlere ev sahipliği yapmış olan 1921 yapım bu salonda, Şerif Muhiddin gerçekleştirdiği tarihi konserle sanat severlerin büyük ilgisini çekmiştir. 16 Aralık 1928 günü "Sunday Telegraph" gazetesinde konser ile ilgili kendisinden şöyle bahsedilmiştir;

"Sanatkar viyolonselde zengin bir sesle, kibar bir üsluba, müstesna sağ ve sol el tekniğine sahiptir. Ud'dan çıkardığı yuvarlak sihirli seslerle bir arada (Segovia)'yı hatırlatıyorsa da (Segovia)'dan farklı olarak ud'da şimdiye kadar işitilmemiş bir tekniği ibda etmiştir..." (Çağatay, 1969: 460)

Konser ile ilgili benzer başarı ifadelerini betimleyen bir başka kritik ise "New York Evening Post" gazetesinde yer almış ve Town Hall konserinin kendisine Amerika'da bir sanatçı kimliği kazandırması, kariyeri açısından büyük bir adım olmuştur. (Çağatay, 1969: 482).

Çalışmalarına son derece titizlikle devam eden Şerif Muhiddin, gelecek yıl aynı tarihler olan 10 Aralık 1929 günü Town Hall salonunda ikinci kez sahne almıştır. 18 Kasım 1929 günü "New York Morning Telegraph" gazetesinde duyurusu yapılan konserin repertuarı yine viyolonsel ve ud için hazırlanmıştır. (Işıktaş, 2018: 197).

Resim 6. Şerif Muhiddin Targan'ın 10 Aralık 1929 tarihli Town Hall Resital Programı (Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Şerif Muhiddin Targan Koleksiyonu)

Piyanist Emanuel Bay eşliğinde gerçekleşen bu ikinci resitalde Şerif Muhiddin, viyolonsel repertuarının seçmeleri arasında; Wolfgang Amadeus Mozart "Sihirli Flüt " Teması üzerine Ludwig Van Beethoven La Majör Yedi Çeşitlemesi, Luigi Boccherini La Majör Sonat, Joseph Haydn Re Majör Konçerto, Leopold Godowsky "Laghetto Lamentoso", Manuel De Falla "Jota" ve David Popper "Vito" isimli eserlerini icra etmiştir.

Başarılı her iki performans ile birlikte Amerika medyası tarafından Arap müzisyen "Prens Mohiuddin" olarak kendisinden bahsedilen Şerif Muhiddin, solo performansları dışında oda müziği ve orkestralarda da viyolonsel ile yer almıştır. (Işıktaş, 2018: 197)

New York dışında Amerika'nın bazı şehirlerinde de solo, oda müziği ve orkestra sanatçısı olarak sahne alan Şerif Muhiddin, 1932 yılında geçirdiği bir rahatsızlık sonucu New York Roosevelt Hastanesi'nde bir süre tedavi görmüştür.

Doktorların, yaşadığı yoğun stres karşısında kendisine bir süre istirahat önermiş olması; 1920'li yılların sonlarında Amerika'nın tanınmış sanatçılarından biri olduğu bu dönemde sekiz yıllık macerasını sonlandırmasına ve İstanbul'a dönüş konusunda kesin karar vermesine neden olmuştur. (Cevher, 1993: 07).

3. Yurda Dönüş

1934 yılında yurda geri dönen Şerif Muhiddin; İstanbul'un artık eskisi gibi olmadığı, eski model yönetim sisteminin yerini Cumhuriyet'e bıraktığı yeni bir devlet düzeni ile karşılaşmıştır. Ünvan ve sınıf farkının tamamen ortadan kaldırılmasına ilişkin Türk Medeni Kanunları çıkartılmış ve

bu kapsamda soyadı kanunu ile her yurttaşın zorunlu olarak bir soy ismi alma zorunluluğu getirilmiştir. Şerif Muhiddin de bu doğrultuda kendisine uygun bir soy isim olarak öncelikle "Tarcan"ı kullanmak istemiş fakat daha önce başka kişiler tarafından kullanılmaya başlandığı için ancak uygunluğu müsait olan "Targan" soy ismini alabilmiştir.

Cumhuriyet'in bir çeşit kültür altyapısı olan müziğin, yeni toplum anlayışı çerçevesinde değişime uğraması, Batı Müziği kültürünün ön plana çıkartılması ve Alaturka, Alafanga tartışmaları gibi gelişmeler Şerif Muhiddin'in nasıl bir çizgide yürümesi gerektiğinin işaretleri olmuştur. Dünyanın bir diğer ucundan getirdiği tecrübe, bilgi birikimi ve sanatsal düşünce yapısı ile gerçekleşen bu modern gelişim sürecini yakından takip etmiş ve adına çok gecikmeden 4 Aralık 1934 günü Şehir Tiyatrosu'nda (Eski Fransız Tiyatrosu) konser vermek üzere 23 Kasım 1934 tarihinde gazetelere ilan vermiştir. (Işıktaş, 2018: 206).

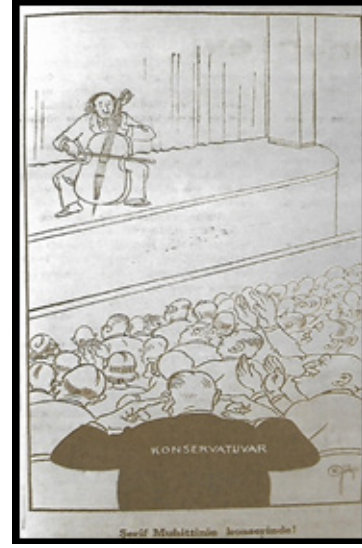
Sanat camiasının pek çok önemli sanatçısının yoğun ilgi gösterdiği bu konserde; Wolfgang Amadeus Mozart "Sihirli Flüt" Teması üzerine Ludwig Van Beethoven La Majör Yedi Çeşitlemesi, Pietro Locatelli Re Majör Op.6 numaralı Sonatı, Johann Sebastian Bach Toccata'dan Adagio Do Majör, Claude Debussy Petite Suite "Menuet", Cesar Antonovich Cui "Orientale" Op.50 ve David Popper "Tarantella" isimli eserlerini icra etmiştir.

Resim 7. Şerif Muhiddin Targan'ın 4 Aralık 1934 tarihli Şehir Tiyatrosu Resital Programı (Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Şerif Muhiddin Targan Koleksiyonu)

Başarılı geçen konser sonrası Ali Rifat Çağatay gibi önemli sanat eleştirmenleri tarafından gazetelerde kendisinden hayranlıkla bahsedilmiş, seçmiş olduğu repertuar ve göstermiş olduğu müzikal zarafet İstanbullu sanatseverlerin ilgisini çekmiştir. Kazanılan başarı karşısında konservatuvarların sessizliğini koruması ise dikkatlerden kaçmamış ve

bu durum 1934 tarihli "Akbaba" dergisi 50. sayısında Ramiz Gökçe tarafından bir karikatür olarak dile getirilmiştir. (Işıktaş, 2018: 209).

Resim 8. Resmi müzik kurumları olan konservatuvarların duyursuzluğunu ifade eden karikatür

Değişim rüzgârlarının sert estiği bu süreçte dünyanın müzik merkezlerinden biri olan New York'ta kazandığı itibarın Türkiye'de hak ettiği yeri bulamamış olması Şerif Muhiddin adına büyük bir hayal kırıklığı yaratmış ve resmi müzik kurumları karşısında temsil ettiği müzikal mirasın modern anlayışla nasıl örtüşeceği konusundaki düşüncelerinden asla taviz vermemiştir.

Cenevre görevini tamamlayıp İstanbul Pangaltı semtindeki evine dönen dönemin dış işleri bakanı Tevfik Rüştü ile komşu olması vesilesiyle kendisinin önemli bir sanatçı olduğu bilgisini alan Bakan, bir dinleti talep etmiş ve duyduğu memnuniyet karşısında Şerif Muhiddin'i, o günün gecesinde Dolmabahçe Sarayı'nda Atatürk'ün huzuruna çıkartmıştır. Alaturka müzik konusundaki derin tartışmalara inat Şerif Muhiddin'in özellikle dinletiyi ud ile gerçekleştirmesi Atatürk tarafından takdirle karşılanmış ve;

"Bu aletle şark'a ve garb'a neler yapabileceğinizi göstermişsiniz, sizi tebrik ederim..."(Cevher, 1993: 07)

şeklindeki nazik sözlerle onurlandırılmıştır.

4.Bağdat Konservatuvarı'nın Kuruluşu

1932 yılında bağımsızlığına kavuşan Irak Hükümeti, milli seferberlik çerçevesinde önceliğin eğitim olduğu bir sürece girmiş, Colombia Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Paul Monroe liderliğinde merkezi eğitim komisyonu oluşturulmuştur. Komisyonun amacı tüm meslek gruplarının geliştire-

rilmesi ve başta öğretmen okulları olmak üzere meslek okulları ve güzel sanatları kurmak olmuştur.

Ayda 75 lira maaş ile konservatuvar seçici kurulunda görev almaya razı olup dönemin İstanbul Valiliği tarafından başvurusu reddedilen Şerif Muhiddin, Amerika dönüşü gerçekleştirmiş olduğu resital sonrası karşılaştığı bu ilgisizlik nedeniyle Irak Hükümeti tarafından aldığı daveti kabul etmiş ve Bağdat Konservatuvarı'nın kurucu müdürü olarak 1936 yılında görevinin başına geçmiştir. Viyolonsel ve ud derslerini bizzat kendisinin vermesinin yanı sıra dört yıl gibi kısa bir zamanda müzik bölümü haricinde tiyatro ve heykeltıraş bölümlerini de faaliyete geçirmiştir. (Işıktaş, 2018: 218)

Resim 9. Bağdat Konservatuvarı Müdürü iken katıldığı bir sergi açılışı (Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Şerif Muhiddin Targan Koleksiyonu)

5. Sonuç

Köklü bir ailenin otoriter ve disipline edilmiş ortamında hayatı yalnız müzik olmuş Şerif Muhiddin, pek çok büyük sanatçı gibi kaderini kendi çizmiş ve aldığı radikal kararlarla kendisine bir kimlik kazandırmıştır. Halen konservatuvar viyolonsel müfredatlarında adı geçen Klengel ve Popper gibi dev isimlerin bizzat öğrencileri ile çalışma fırsatı yakalamış ve öğrendiği teknik ve müzikal ifadeleri kendi içinde yorumlayarak Türk Müziği'ne uyarlamıştır.

Yine viyolonsel repertuarında; birçok çellistin halen bu güne kadar icra etmekten kaçındığı Locatelli ve Popper "Spinning Song" eserlerini dünyanın önemli salonlarından biri olan Town Hall'da seslendirmiş ve Leopold Godowsky, Jascha Heifetz, Mischa Elman ve Fritz Kreisler gibi sanatçıların takdirini kazanmıştır.

Türk beşlilerinden biri olan Cemal Reşit Rey ile pek çok kez aynı sahneyi paylaşmış ve Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu gibi yine bir solist açısından büyük kaygılar taşıyan eserler icra etmiştir.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün; yapmış olduğu dinletiden sonra kendisine duyduğu hayranlık göz önüne alın-

dığında aynı süreçte sanat camiasında hak ettiği yeri bulamamış olması ise düşündürücüdür.

Sonuç olarak; 1934 yılında çizilmiş olan karikatürün de ifade ettiği gibi, önceliğin eğitim ve kalite olduğu yeni kurulmuş bir ulus devletinin temel taşı olan konservatuvarların, bu değere sahip çıkamamış olması ve günümüzde hala tartışmaları süren Fransız – Rus Ekolü karmaşası, biz yeni nesil viyolonsel sanatçıları böyle bir değerden mahrum bırakmış ve Türk Viyolonsel Ekolü tarihinde büyük bir boşluk yaratmıştır.

KAYNAKLAR

Işıktaş, Bilen. Peygamber'in Dahi Torunu Şerif Muhiddin Targan Modernleşme, Bireyselleşme, Virüözite. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2018.

Cevher, Hakan Cevher. Şerif Muhiddin Targan Hayatı, Besteciliği, Eserleri. İzmir: Ege Üniversitesi Basım Evi, 1993.

Kutlay Baydar, Evren. Osmanlı'nın Avrupalı Müzisyenleri. İstanbul: Kapı Yayınları, 2010.

Alimdar, Selçuk. Osmanlı'da Batı Müziği. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2016.

Tarman, Süleyman. Doğumunun 130. Yılında Atatürk ve Müzik. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları, 2013.

Alaner, Bülent. Osmanlı İmparatorluğu'ndan günümüze belgelerle müzik (nota) yayıncılığı, 1876-1986. Ankara: Anadolu Yayıncılık, 1986.

Çağatay, Ali Rifat. Türk Musikisi Bestekârları Külliyyatı Sayı: 23. İstanbul: Türk Musikisi Bestekârları Yayınları, 1969.

Işıktaş, Bilen. İki Dünya Arasında Bir Virtüöz Şerif Muhiddin Targan Sayı: 527. İstanbul: Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, 2017.

Torun, Mutlu. Orta Doğunun Gitarı Ud. İstanbul: Skylife Dergi Yayınları, 1998.

Theo, Tatty. William Pleeth The early years London and Leipzig. London: Royal College of Music Publications, 2017.

EK BİLGİLER

Çocukluk ve Gençlik Yılları

Julius Klengel (1859-1933): Almanya Leipzig Konservatuvarı'nda 1881-1933 tarihleri arasında viyolonsel profesörü olarak görev yapmış ve bu süreçte Guilhermina Suggia, Emmanuel Feuermann, Edmund Kurtz, Gregor Piatigorsky, Paul Grümmer ve William Pleeth gibi önemli viyolonselistler yetiştirmiştir. Bunun yanı sıra viyolonsel için teknik egzersizler, etütler ve solo eserler yazmıştır. (William Pleeth – the early years London and Leipzig by Tatty Theo Şubat 2017 s.12).

Şerif Muhiddin ile yapılan bir sözlü röportajda kendisinin Julius Klengel'in öğrencisinin ismini "Erinder ve Trianome" şeklinde telaffuz ettiği anlaşılmakta olup yapılan kaynak taramalarında Julius Klengel'in öğrencileri arasında bu isim ya da isimlere rastlanılmamıştır. (<https://www.youtube.com/watch?v=nAZUDJLPeRA> Süre:5.21-5.30sn) 10 Aralık 2018.

Karl Kopp-Alfred Kopp Müzik Yayıncılığı, Çalgı İmalatçısı ve Satıcısı: 1900 – 1915 yılları arasında çoğunlukla piyano ve keman eserlerinin notalarını yayınlamış olup, kendi açtıkları bir mağazada yurt dışından getirttikleri batı müziği çalgılarının satışlarını yapmışlardır. İstanbul'da birçok eve bu çalgıların girmesini sağlamış oldukları gibi yaklaşık 300 kadar nota eserini de basıp yayımlamışlardır. (Alaner, B. 1986. Osmanlı İmparatorluğu'ndan Günümüze Belgelerle Müzik Yayıncılığı (1876-1986). Ankara: Anadol Yayıncılık.).

David Popper (1843-1913): Macaristan Budapeşte Kraliyet Müzik Akademisi'nde 1886 yılından itibaren viyolonsel profesörü olarak görev yapmış ve bu süreçte Arnold Földesy, Jenő Kerpely, Mici Lukács, Ludwig Lebell and Adolf Schiffer (János Starker'in öğretmenidir) gibi önemli viyolonselistler yetiştirmiştir. (De'ak, Steven. David Popper. New Jersey: Paganiniana Publications, Inc., 1980.).

Şerif Muhiddin ile yapılan sözlü röportajda kendisinin David Popper'in öğrencisinin ismini "istanou" şeklinde telaffuz ettiği anlaşılmakta olup yapılan kaynak taramalarında David Popper'in 1886-1913 tarihleri arasında Profesör olarak çalıştığı kurumdaki öğrencileri arasında bu isme rastlanılmamıştır. (<https://www.youtube.com/watch?v=nAZUDJLPeRA> /Süre:5.40-6.10sn.) 10 Aralık 2018.

2. Kariyer Süreci

Leopold Godowsky (1870-1938): Amerikalı piyanist, besteci ve öğretmendir. Kendi has stili ve yorumlamalarıyla 20. Yüzyılın en önde gelen piyanistlerinden biridir. (https://en.wikipedia.org/wiki/Leopold_Godowsky) 20 Aralık 2018.

Jascha Heifetz (1901 -1987): Rusya tarafından işgal edilen Litvanya'nın Vilnius kentinde doğmuş keman virtüözü ve öğretmenidir. 1925 yılında Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı olmuş ve ölümüne kadar burada yaşamıştır. (<http://jaschaheifetz.com/about/biography>) 20 Aralık 2018.

Mischa Elman (1891-1967): Ukrayna doğumlu keman virtüözüdür. (http://www.theviolinsite.com/violinists/misc-ha_elman.html) 20 Aralık 2018.

Leopold Auer (1845-1930): Macaristan'ın Veszprém kentinde doğmuş tanınmış keman virtüözü ve öğretmenidir. Pedegogluğu boyunca tanınmış keman sanatçıları; Mischa Elman, Jasha Heifetz, Efrem Zimbalist ve Nathan Milstein gibi isimlerin yetişmesinde büyük rol oynamıştır. (<https://www.britannica.com/biography/Leopold-Auer>) 20 Aralık 2018.

Fritz Kreisler (1875-1962): Avusturya doğumlu keman virtüözü ve bestecisidir. (https://en.wikipedia.org/wiki/Fritz_Kreisler) 20 Aralık 2018.

Bedřich Váška (1879-1978): Çekoslovakya doğumlu viyolonsel virtüözüdür. Ünlü besteci Antonin Dvorak'ın öğrencisidir. 1899-1911 tarihleri arasında Sevcik Dörtlüsü ile birlikte çalışmış ve 1911 yılında Amerika'ya göç etmiştir.

(https://cs.wikipedia.org/wiki/Bedřich_V%C3%A1ška) 20 Aralık 2018.

Emanuel Bay (1891-1968): Rusya'nın Sady kentinde doğmuş piyano virüözüdür. Aynı zamanda dünyaca ünlü keman sanatçısı Jascha Heifetz'e uzun yıllar piyanoda eşlik etmiştir. (<https://www.imdb.com/name/nm1101411/bio>) 21 Aralık 2018.

Şerif Muhiddin Targan New York'ta bireysel konser ve radyo programları dışında camianın önemli ses sanatçılarından Marjorie Meyer (Soprano) ve piyanist Frederic Persson (Piyano) ile birlikte şan repertuarının en önemli eserlerini icra etmişlerdir. (Peygamber'in Dahi Torunu Şerif Muhiddin Targan Modernleşme, Bireyselleşme, Virtüözite B. Işıktaş İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları İstanbul-2018 s.197).

4. Bağdat Konservatuvarı'nın Kuruluşu

Paul Monroe (1869-1947): Amerikalı bir eğitim uzmanıdır. Prof. Monroe'nin aynı zamanda 1932-1935 yılları arasında İstanbul Robert Koleji'nde de yöneticilik yapmış olduğu bilinmektedir. (https://en.wikipedia.org/wiki/Paul_Monroe) 01 Ocak 2019.